

Derbyhistorie IV

Harriet A. – første Triple Crown-vinder i år 1900

Af Lars Donatzky

I midten af 1890'erne var det så at sige gået op for alle, at en genvej til succes i travløbene var at anskaffe sig en amerikansk travhest, og skulle den opnå dansk "indfødsret" til deltagelse i avlsløb, måtte den være ankommet senest 31/12 i sit fødselsår og således blive en uægte indlænder, en "mockindlænder".

De to foregående danske derbyvindere Clara Greenlander og Consul Cook var kommet til landet i moders liv, mens Harriet A. først blev importeret fem dage før deadline, den 26/12 1986 sammen med sin mor Bobolink. Hoppen havde folet ved Rex Americus tidligere på året i East Aurora i New York hos familien Hamlin, men blev altså indført ved juletid sammen med føllet. Ejeren var pseudonymet Mr. Pihls, hvilket betød grosserer Hartvig fra København.

Fotoet er ikke af Harriet A., et sådant mangler vi, men det viser, at der var stalde på publikumssiden de første år, og det viser, at trods de små "cykelhjul" vedblev sulkyerne at være meget høje i en række år endnu. I baggrunden skimtes villaerne på nordsiden af banen.

Bobolink var ekstremt lille, 146 cm i stangmål, hvilket betød, at hun reelt havde ponystørrelse. Hun havde den allermindste højdeangivelse blandt de 198 hopper i Stambog I (1902), og hun var vel 10-15 cm lavere end gennemsnittet. Det betød dog intet for datteren.

13 heste i årgangen

Det viste sig nemlig, at Harriet A. var helt overlegen i en årgang, der kom til at bestå af 13 heste. Enkelte af de andre skal omtales nærmere.

Göteborg-ejeren hr. Godtlopp havde fra USA importeret hoppen Virtue W, som i USA var blevet bedækket med Stranger. Hun fødte i Charlottenlund General Wrangel, der dermed havde verdenschampionen

Goldsmith Maid som farmor. Goldsmith Maid fra 1857 deltog i 121 løb med mange flere heat, vandt 350 heat, 95 sejre og 364.200 dollars. Beløbet blev først overgået i 1940'erne. Hun løb sidste gang som 20-årig, og hun satte rekord 2:14 (1:23,2) 17 år gammel i 1874.

Den tredje "hotte" afstamning i årgangen var Rasmus Nielsens John Greenlander, der var lillebror til superstjernen Greenlander Boy, dog med en anden far i Cromwell (amerikanskfødt).

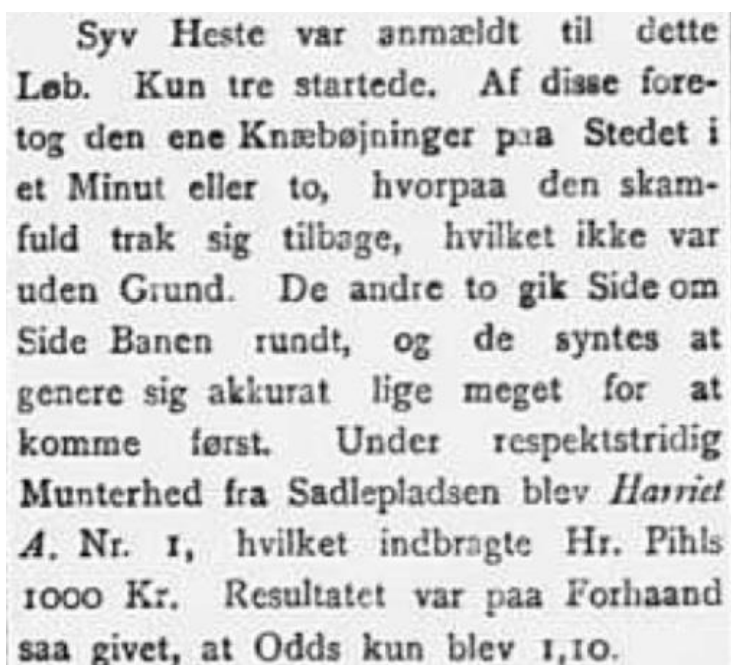
Den "første" danske travet

Endelig skal nævnes 1896-årgangens Primjetka II på grund af hoppens russiske mor Primjetka fra 1878. Primjetka var ifolet en russisk hingst indført af proprietær L. Jensen fra Skibby i Frederiksborg Amt i 1881, og det føl, hun bragte til verden i 1882, anses for den første "rene" travhest i Danmark. Gambrinus var navnet. Det har man brugt som argument for det helt usædvanlige ved dansk travsport, at her kom avlen før væddeløbssporten (1885 på Lyngbyvejen). Men fødselsregistret blev jo først startet i 1894 med fødslerne fra 1893, så påstanden kan vel diskuteres. Gambrinus blev mest vindende hest på Københavns Traverbane på Lyngbyvejen i 1887 og 1888, og han satte sin "indlænderrekord" 1:47,3 i en alder af 11 år i Charlottenlund 1893.

Fokus på 1896-årgangen med hensyn til ventet succes måtte være på Harriet A., General Wrangel og John Greenlander, men hingstene kom slet ikke til start som toårs, og ud over Harriet A. var der kun to andre fra årgangen med rekord det år.

En syrlig kommentar til en parodi

I Opdrætningsløbet var der blot tre til start, og Politikens let syrlige referat bærer præg af, at travselskabet i annoncer havde opfordret alle til at komme ud for at se det store avsløb med det fineste opdræt:

Syv Heste var anmeldt til dette Løb. Kun tre startede. Af disse foretog den ene Knæbøjninger paa Stedet i et Minut eller to, hvorpaa den skamfuld trak sig tilbage, hvilket ikke var uden Grund. De andre to gik Side om Side Banen rundt, og de syntes at genere sig akkurat lige meget for at komme først. Under respektstridig Munterhed fra Saddlepladsen blev *Harriet A. Nr. 1*, hvilket indbragte Hr. Pihls 1000 Kr. Resultatet var paa Forhaand saa givet, at Odds kun blev 1,10.

Derbyhistorie. De første år IV: Harriet A. blev første Triple Crown-vinder i år 1900.

Kommentaren var velbegrunderet. Distancetiden over den engelske mil på de 1609 meter var 4:18,7, *seks sekunder dårligere end verdensrekorden for løbere på 1 mile dengang*, og kilometertiden 2 minutter 40,8 sekund svarer til 22,4 km/time. Hverken før eller siden er et klassisk løb gået tilnærmelsesvis så langsomt. (Tabellens 3:05,3 er dog en fejl). Banen fejlede ikke noget, og det internationale heatløb samme dag havde en vinder i May Handy i 1:32,9.

Men man skal være opmærksom på, at ingen dengang ønskede at køre for stærkt af risiko for fremtidig belastning i løbene, der gav tillæg efter bedste vinderrekord. Det gjaldt i realiteten om at vinde på den dårligst mulige tid. Selvfølgelig ville Harriet A.'s amerikanske kusk Way sørge for sejr i den sidste ende. Systemet med tillæg efter bedste vinderrekord blev først afskaffet og erstattet med det nuværende i 1913. Indtil da brugtes begreberne "rekordangst" og "regnvejrskuske" om dem, der kun kørte til, når det var regnvej, tung og derfor langsom bane.

Toårshoppen gav 80 meter forud til derbytoeren

Det fremgår, at hoppen Harriet A. måtte søge ældre modstand, hvis der skulle være reel konkurrence, bortset fra starten d. 22. juni, hvor hun ikke magtede at give 420 meter forud til en norsk 2-års.

Tabellen over hoppens starter viser også hendes enorme stabilitet i præstationerne, og fra 2-årssæsonen skal også nævnes et par løb, hvor hun konkurrerede med de to år ældre derbyheste. Den 28. august havde hun nr. 2-4 fra det allerførste Dansk Traver Derby (to løb tidligere samme dag!) bag sig, dog var hun begunstiget af forspring på 45-60 meter, og sæsonafslutningen var helt fænomenal.

Her gav toårshoppen 80 meter forud på normaldistancen til årets derbytoer Melikoff, og hun satte samtidig ny toårsrekord 1:47,4. Heraf ses også tydeligt, at hun blot var på motionstur ved flere af de øvrige sejre.

Harriet A's danske starter

Dato	Løb	Kusk	Plac.	Præmie i kr.	Km.tid	Afstand til 2. hest (dist.sek.)	Odds	Antal delt.
1898								
12/6	Opdrætningsløb	Way	1	1000	3:05,3	0,3	1,08	3
19/6	2-årsløb	Way	1	450	2:29,5	1,3	12:10	7
22/6	Avls-handicap	Way	2	150	1:49,3	Start med 420 meters tillæg		
24/7	Indlænderløb	Way	1	400	2:02,4	1,1	13:10	8
28/8	Indlænderløb	Way	1	400	1:54,8	0,8	11:10	10
4/9	Skjoldgårdsløb	Way	1	400	1:47,4	0,1	18:10	14
1899								
30/4	Charlottenlundsløb	Johnstone	3	100	1:51,3	*) 1,2	Favorit	5
7/5	Kriterium	Johnstone	1	1500	2:02,6	11,4	1,06/1,08	5
11/5,1.	Ordrupløb	Keefe	opg					4
11/5,6.	Skjoldgårdsløb	Johnstone	1	400	1:44,8	0,1	26:10	7
11/6	Jægersborgløb	Johnstone	3	100	1:43,9	Tillæg på 400 m. over 3000 m.		
14/6	Kjøbenhavsløb	Johnstone	1	450	1:41,9	0,7	2,63	4
1900								
19/8	Derby	Rob.Grossmann	1	2500	1:55,4	0,8	1,28	3

*) efter vinderen.

OBS! Km.tid ved Opdrætningsløb var 2 minutter 40,8 sekund, ikke som i tabellen 3:05,3.

Nyt regi som treårs og odds fortsat i bund

Som treårs i 1899 havde hun skiftet farver til Hr. Lørups Rideetablissement og skiftet træner til banens førende, afro-amerikanske Alfred Johnstone. Carl Albert Lørup havde kortvarigt et omfattende engagement i travsporten. Han var kongelig berider, og på Christian IX's opfordring opførte han i 1891 i Stockholmsgade ved Østre Anlæg et kæmpemæssigt ridehus med tilskuerpladser og musikanlæg, og med en tilhørende stald, der havde plads til 80 heste. Rideanlægget blev også brugt til store bryllupper og til en del af den radikale leder Viggo Hørups taler. Ridehuset blev først revet ned i 1931, men Lørups engagement i sporten ebbede tilsyneladende ud allerede i 1901, efter at han i 1899 havde haft kæmpesucces med Harriet A. og året efter med den amerikanske hoppe Empress Chimes.

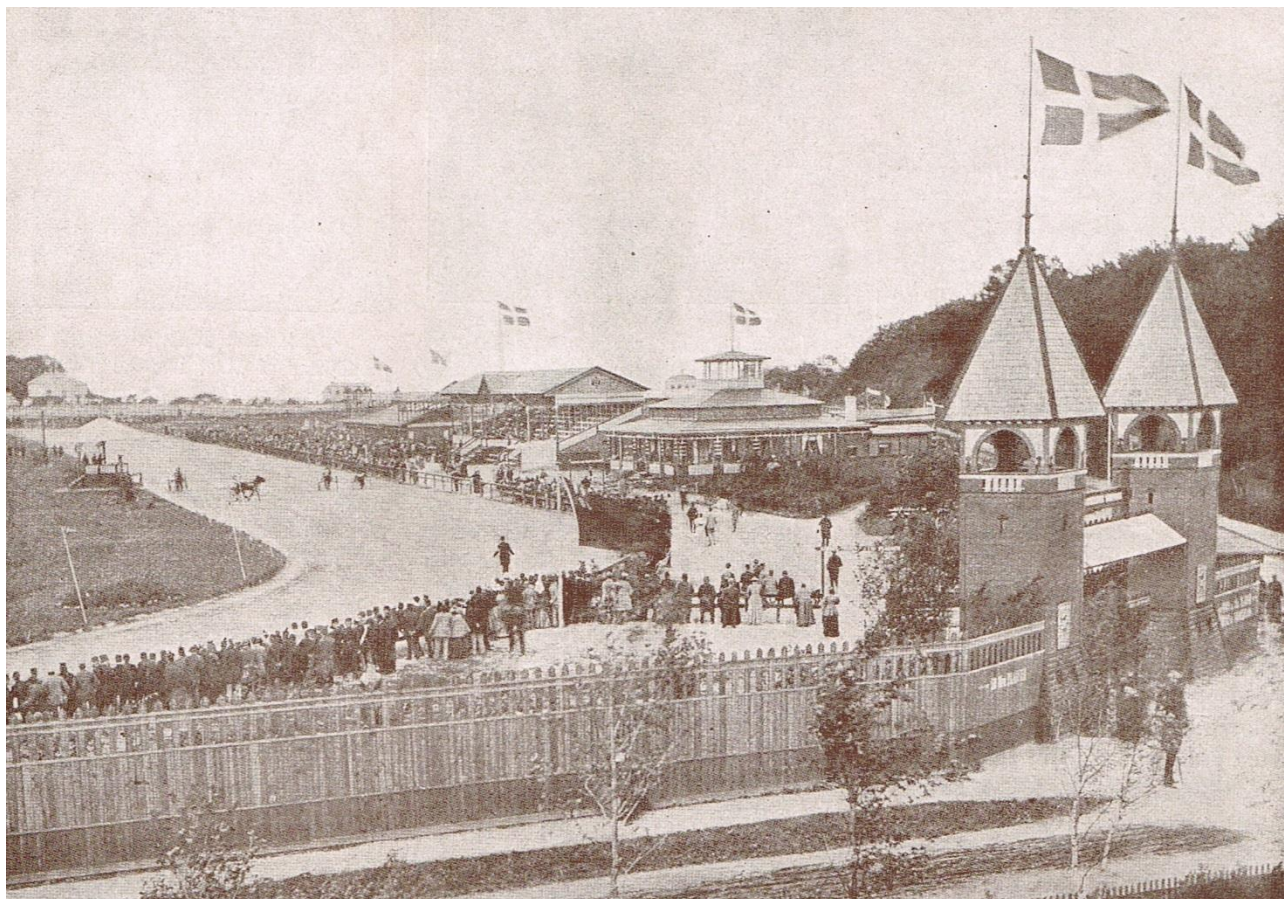
Tegning fra Illustreret Tidende 1896. Lørups Ridehus. Viggo Hørup holder tale under en demonstration for personlig frihed og boligens ukrænkelighed. Det var en protest mod politiets stigende overgreb.

Harriet A. startede 1899 med en lidt skuffende tredjeplads som favorit, måske blot en forberedelse, hvorefter hun ugen efter gik ud i Kriteriet til en knusende overlegen sejr på 2460 meter 11,4 distancesekunder foran Trakehna (Gregor). Her debuterede Rasmus Nielsens John Greenlander som næstfavorit, men hesten opgav for Keefe og sås ikke igen. General Wrangel havde stadig ikke vist sig. Odds var enten 1,06 eller 1,08 (svært at aflæse i Politikens elektroniske arkiv, og løbskalenderen angiver blot 11:10). Fem heste deltog, tre fik præmie.

To løb på samme dag, men ...

Kikset d. 11. maj i 1. løb skal man næppe lægge noget som helst i. Hun var formentlig blot til start med gæstekusk Keefe som fyld for at få løbet gennemført med fire heste, idet hendes ejer (hr. Lørup) og træner (Johnstone) sejrede med Vincenzo til odds 1,50, mens hun opgav. Til gengæld vendte hun tilbage med Johnstone på samme dag fem løb senere og satte ny rekord!

I sidste start i Danmark dette år fik treårshoppen has på den danske "internationale" elite, dog med et passende forspring på mindst 100 meter over distancen 2975 meter.

Som Charlottenlund Travbane så ud i 1890'erne

Til Tyskland og nye rekorder

Så gik turen til Tyskland, med starter på både Berlin Westend og Bahrenfeld-banen nær Hamborg, og inden sæsonen var omme, havde hun i 21 starter i det tyske vundet fem sejre og tre andenpladser til samlet indtjening på 5.450 Reichsmark. Vinderrekorden var blevet sænket til 1:39, placeringsrekorden til 1:37, hurtigst blandt danske heste.

Efter sæsonen blev hun solgt til Mr. Vincenzo (J. Michaelis) i Berlin, og inden derbyet næste år blev hun overtaget af F. Strauchmann samme sted.

1899 havde været det store år for skandinaviske heste på tyske baner. I alt blev det til 11 sejre og 13.350 Rmk. Besøgene blev herefter færre, angiveligt fordi tyskerne ikke udskrev løbene passende for danskerne,

men måske har tyskerne til gengæld været misfornøjede med, at Danmark efter 1897 aflyste de åbne avlsløb med tysk deltagelse.

Eneste danske start i derbyet det år

I året 1900 så man kun Harriet A. en gang, i derbyet, der blev det historisk set mindste felt med blot tre heste. Hun kom på besøg med den tyske champion Robert Grossmann, og hun forivrede sig ikke i forhold til sin kapacitet. Derbyet blev hjembragt i kilometertiden 1:55,4 på distancen 3000 meter. Det gjaldt jo blot om at være foran hr. Godtlopps amerikaner General Wrangel, der nu endelig var dukket op på scenen som fireårs, og hingsten kom hjem i passende afstand 0,8 sekunder efter hoppen. Dermed løb Harriet A. langsommere end alle andre vindere (både før og efter) af Dansk Trav Derby, men hun havde udført det sjældne hattrick med Triple Crown: Opdrætningsløb, Kriterium og Derby. Senere blot gentaget af Aerolit (Hans Hansen) 1937-1939, Emigrant (Walther Kaiser) 1961-1963 og Okay Bee (Flemming Jensen) 2010-2012.

Løbets tredje deltager Direktør O blev diskvalificeret for galop i mål og tabte dermed en præmie på 600 kr., mens travselskabet med blot to præmietagere sparede 1200 kr. Der var nok råd til en ekstra snaps til den obligatoriske bestyrelsesmiddag efter løbene.

De kunne læse propositioner

Alle tre heste startede fra distancen 3000 meter trods løbets proposition med tillæg for hver 1500 kr. i sæsonen. Men man kunne også læse propositioner dengang, og Direktør O havde inden da samlet 1000 kr., General Wrangel 1350 kr., mens Harriet A. så vidt vides klarede frisag ved blot at have startet i Tyskland.

I Berlin var hendes stjerne lidt nedadgående, men hun vandt dog 2 sejre i 18 starter og 2200 Rmk i sæsonen, og hun forbedrede den danske rekord til 1:35,4.

Herefter gik hun i tysk avl med første afkom Harriet S. i 1903. I den tyske stambog blev hun anført som amerikansk traver. Sikke noget. Hun var dansk, sådan da ...

Tillæg og lettelser i derbyet

Det fremgår af de forrige historiske fortællinger om derbyet, at den første derbyvinder Clara Greenlander fra 1898 vandt derbyet fra 3150 meter trods et handicap på 225 meter i forhold til Aida, og det har ført til et spørgsmål, om Clara blev historiens eneste derbyvinder med tillæg.

Svaret er både ja og nej. Ja, fordi alle derbyvindere siden har startet fra distancen 3000 meter, nej fordi der stadig indtil derbyet 1905 startede heste med lettelse. Propositionerne helt til og med 1906 bød på muligt tillæg for tidligere succes i fireårssæsonen, og lettelse for manglende resultater i treårssæsonen.

Grunden til, at der efter 1898 alligevel ikke startede heste med tillæg til de 3000 meter var, at man i de første år kun to gange kørte derby i august, i 1898 med Clara Greenlander og i 1900 med Harriet A., som kun besøgte Charlottenlund i selve derbyet det år.

Alle de andre år indtil 1907 kørte man derbyet på sæsonens allerførste løbsdag i forårsmeetinget, og det varierede fra 28/4 til 6/5. Så kunne hestene jo ikke nå at vinde løb og præmier.

Til gengæld var der mulighed for lettelse, og i 1905 startede hoppen Girl med Stolle fra distancen 2925 meter, 75 meters lettelse for både manglende sejr og manglende indtjening (under 500 kr.) i sæsonen 1904

som 3-års. Det hjalp nu ikke så meget, Girl fik 100 kr. som sjette og sidste fejlfri over mål over 53,3 distancesekunder efter vinderen, Julius Høybyes Elinor, der fra distancen 3000 meter sejrede for Uhlig i 1:46,3. Herefter foregik alt på distancen 3000 meter.

Rekordpræmie

Travelskabet syntes naturligvis, at hestene skulle yde deres bedste i travsportens fineste løb, og man var ikke glad for at se på f.eks. Harriet A, der i 1900 blot løb 1:55,4 (derby-bundrekord), fordi kusken søgte at vinde på så billig en tid som muligt.

Derfor indførte man fra 1905 og nogle år frem en ekstrapremie på 1.000 kr. for at sætte ny derbyrekord. Elinor fik ikke fat i den, og det skyldtes nok, at derbyet året inden for første gang var blevet kørt i to afdelinger, hvor løbet blev afgjort på bedst samlet tid. Så var det nødvendigt at køre til. Allart (Uhlig) vandt i 1904 i 1:46,0.

Rekordpræmien satte fart over feltet. Derbyrekorden blev forbedret i 1906, 1907 og 1908, hvor Miss Refero 1:44,0, Dagmar Lamott 1:43,0 og Tapper 1:41,0 alle skar lidt af tiden. Så hurtigt kunne Triple Crown-vinderen Harriet A. let have løbet i 1900!

Overdelen af sofaen fra pressens bureau

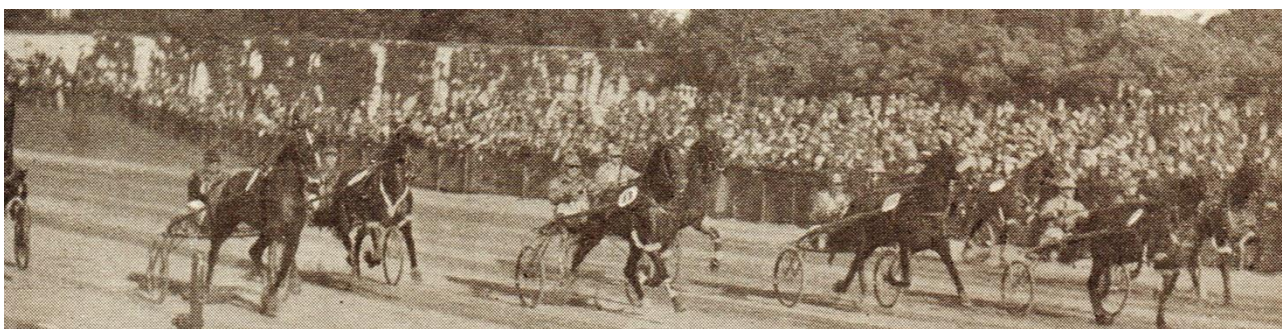
Til sidst kommer her et eksempel på, at der ikke altid blev ofret spalteplass til det rent sportslige. Klippet nedenfor handler om en af de dage, hvor Harriet A. fejrede store triumfer, men hvor journalisten fra Politiken var mere interesseret i at beskrive den episode, der opstod, da en kusk forsøgte at køre indenom undervejs i et væddeløb. Beskrivelsen er vel ganske morsom, og det endte godt, bortset fra en bøde til begge involverede. Her er et uddrag:

Jockey, Mr. Keef, var lige i Hælene paa den med *Lanch*. Da vil Keef forsøge at komme foran, og stik imod alle Regler styrer han frem *indenfor Aladdin* i Stedet for at svinge uden om ham. Resultatet bliver, at han tøner med sin Sulky imod *Aladdins* og selv slynges ned mod Jorden. Der blev en Skrigen og Raaben, Folk fra Sadlepladsen strømmede til. Man havde set, at Jockeyen var falden med Hovedet imod 10 Meters Pælen, og han blev liggende i Gruset uden at røre sig.

Han havde fuldstændig mistet Bevidstheden og maatte af to Mand bæres ind over Sadlepladsen til Bestyrelsesværelset. Overdelen af en Sofa fra Pressens Bureau var bleven bragt derind, og her blev den beavimede Jockey lagt, medens et Par Læger, der tilfældig var blandt Publikum, tog ham under Behandling. Travelskabets Læge var fraværende. Det viste sig hurtigt, at Mr. Keef ingen nævneværdig Skade havde taget.

Da derbyet var blevet en institution

Man ser af denne og de foregående dages derbyhistorier, at det tog sin tid at få avlen så meget i gang, at derbyet kunne blive et rigtig seværdigt løb med et eksklusivt udvalg af årgangens bedste heste. Men al begyndelse er svær, og efter et par årtier blev derbyet den institution, det er i dag. Både hvad angår prestige internt i sporten og hvad angår publikums bevågenhed. Det blev en rigtig københavnerbegivenhed, og selv om der i dag ikke er så pakket som nedenfor på tilskuerpladserne i 1930'erne, er det stadig en dag, hvor ikke hestevante københavnere går med i Lunden.

I 1930'erne var der kommet kæmpebesøg til derbyet, og årgangen var stor nok til at producere jævnbyrdige heste på startlinjen. Her 1934 med 10 til start.

Lars Donatzky, august 2015.